

BIBLIOGRAPHIE

I. Pièces d'archives inédites

Ont été utilisées les pièces d'archives turques, gardées au Département Oriental de la Bibliothèque Nationale de Sofia, aux Archives du Patriarcat Bulgare à Sofia, aux Archives d'Etat à Skopje, aux Archives de Thessalonique, à la Bibliothèque de l'Académie des Sciences à Bucarest, au Département des Manuscrits de la Bibliothèque Nationale de Paris (Fonds turc ancien 39).

II. Publications citées contenant des documents tures relatifs à l'Eglise orthodoxe dans l'Empire ottoman

- Alexoudis (A.): *Σύντομος ιστορική περιγραφή τῆς ἱερᾶς μητροπόλεως Βελεγγράδων* Corfou, 1868
Amanios (K.): *Οἱ προνομιακοὶ ὅρισμοὶ τοῦ Μουσουλμανισμοῦ ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν*. 212 Elliniká, IX. Athènes, 1936, p. 103—166.
Aymon (J.): *Monuments authentiques de la religion des Grecs, et la fausseté de plusieurs confessions de foi des chrétiens orientaux*. La Haye, 1708.
Bългарski knjižici. I/8. Constantinople, 1858, p. 237—252.
Beldiceanu (N.): *Actes de Mehmed II et de Bayezid II du ms. Fonds turc ancien 39*. Paris, 1960.
Bakalopoulos (A. E.): *Thasos, son histoire, son administration de 1453 à 1912*. Paris, 1953.
Belin (M.): *Fetoua relatif à la condition des Zimmis et particulièrement des chrétiens en pays musulman*. Journal Asiatique, XVIII, Paris 1851; XIX, 1852.
Bajraktarević (F.): *Turski dokumenti manastira sv. Trojice kod Plevlja*. Sarajevo, 1935.
Berezin (I.): *Pravoslavna i drugija kristijanskija cerkvi v Turcii*. Saint-Pétersbourg, 1855.
Bertram (A.)—Luke (H. CH.): *Report of the Commission appointed by the Government of Palestine to inquire into the Affairs of the Orthodox Patriarchate of Jerusalem*. Oxford, 1921.
Dokumenti za bǎlgarskata istorija, III.—IV. Sofia, 1940, 1942.
Dorev (P.): *Kostursko v makedonskata revolucija*. Sofia, 1937.
Duda (H. W.)—Gǎlǎbov (G. D.): *Die Protokollbücher des Kadiamtes Sofia*. Munich, 1961.
Duda (H. W.): *Zur Lage der christlichen Untertanen der Pforte*. Wiener Zeitschrift für die Kunde des Morgenlandes. LI/1—2. Vienne, 1948.
Dučić (N.): *Raško-prizrenska mitropolija*. Belgrade.
Džansǎzov (ST. P.): *Njakolko dokumenti dadeni ot turskite sultani na Rilskija monastir*. Sbornik za narodni umotvorenija, nauka i knižnina. IV. Sofia, 1891, p. 610—620.
—: *Turski dokumenti za našata istorija*. Sb. NUNK, X, 1894, p. 580—589.
—: *Materiali za bǎlgarskata istorija*. Bǎlgarski carhoven pregled. I—II. Sofia, 1895—1968.
—: *Bǎlgarski starini*. Ibidem, IV, V, 1898, 1899.
Elezović (GL.): *Prilozi za istoriju manastira Bulkova kod Negotina i njegove bliže i dalje okoline*. Bratstvo, XXXII. Sarajevo, 1941, p. 130—175.
Frantzis (A.): *Ἐπιτομή τῆς ἱστορίας τῆς ἀναγεννηθείσης Ἑλλάδος*. Athènes, 1841.
Gandeev (ST.): *Svištov*. Svištov, 1929.
Gedeon (M.): *Ἐπίσημα γράμματα τουρκικὰ ἀναφερόμενα εἰς τὰ ἑκκλησιαστικὰ ἡμῶν δίκαια*. Istanbul, 1910.

- Georgios (F.): *Εἰδήσεις ἱστορικαὶ περὶ τῆς Ἐκκλησίας τῆς Κύπρου*. Athènes, 6. 1875.
- Glasnik Društva srpske slovesnosti. II. Belgrade, 1859.
- Glasnik Srpskog učenog društva. Belgrade, 1857.
- Guboglu (M.): *Paleografija și diplomatia turco-osmană*. Bucarest, 1958.
- Hadžibegić (H.): *Džizja ili harač*. Prilozi za orijentalnu filologiju i istoriju jugoslavenskih naroda pod turskom vladavinom. III—IV. Sarajevo, 1953, p. 55—135; V, 1955, p. 43—102.
- Hammer (J.): *Des osmanischen Reichs Staatsverfassung und Staatsverwaltung*. I. Vienne, 1815.
- Heyd (U.): *Ottoman Documents on Palestine 1552—1615*. Oxford, 1960.
- Chavriaras (D.): *Σουλτανικὰ φερμάνια περὶ τῶν προνομίων τῆς νήσου Σύμης καὶ τῶν λοιπῶν νοτίων Ἰσπορῶν*. (Δελτίον τῆς Ἱστορικῆς καὶ Ἐθνολογικῆς Ἐταιρείας. 1901.)
- Χριστιανικὴ Κρήτη*. II. Athènes, 1913.
- Ihđiev (D.): *Turskite dokumenti na Rilskija monastir*. Sofia, 1910.
- : *Materiali za istorijata ni pod tursko robstvo*. Izvestija na Istoričeskoto družestvo v Sofija. I. 1905, p. 60—130.
- : *Turski dokumenti za Sofijskata eparhija*. Pregled. I/6—7. Sofia, 1908, p. 318—325; I/8, p. 388—398; II/1, p. 28—30.
- : *Oficialni dokumenti ot XVIII v. za Vidinskata eparhija*. Čarkoven Arhiv. III. Sofia, 1931, p. 59—73.
- Jastrebov (I.): *Podatci za istoriju crkve u staroj Srbiji*. Glasnik srpskog učenog društva. XL. Belgrade, 1874, p. 182—257.
- Journal of the American Oriental Society. I. Boston, 1849, p. 507—515.
- Kabrda (J.): *Berát vidinského metropolitý Josefa z r. 1763*. Věstník Královské české společnosti nauk. Třída pro filosofii, historii a filologii. I. Prague, 1937.
- : *Les documents turcs relatifs aux impôts ecclésiastiques prélevés sur la population bulgare au XVIIe siècle*. Archiv Orientální. XXIII. Prague, 1955, p. 136—177.
- : *Dva berata na sofijskija i vidinskija mitropolit ot pǎrvata polovina na XVIII v.* Izvestija na Institutata za bǎlgarska istorija. 7. Sofia, 1957, p. 377—404.
- : *Les documents turcs relatifs aux droits fiscaux des métropolités orthodoxes en Bulgarie au XVIIIe siècle*. Archiv Orientální. XXVI. Prague, 1958, p. 59—80.
- Heineccius (D. J. M.): *Abbildung der alten und der neuen Griechischen Kirche*. II. Leipzig, 1711.
- Javašov (A. I.): *Razgrad*. Razgrad, 1930.
- Karalevsky (C.)—Charron: *Histoire des Patriarcats Melkites*. III. Rome, 1911.
- Kemura (Šejh Sejfudin ef.)—Čorović (Vl.): *Prilozi za historiju pravoslavne crkve u Bosni i Hercegovini u XVIII. i XIX. stoljeću*. Glasnik Zemaljskog muzeja. XXIV. Sarajevo, 1912, p. 413—441.
- Κυπριακά χρονικά*. V. 1927.
- Laszowski (E.): *Turske isprave u fruškogorskim manastirima u Srijemu*. Vjesnik Hrvatsko-slovansko-dalmatinskog zemaljskog muzeja. I. 1899, p. 41, 52, 97, 108.
- Mavropoulos (CHR.): *Τουρκικά έγγραφα ἀφορῶντα τὴν ἱστορίαν τῆς Χίου*. Athènes, 1920.
- Nikolaev (VS.): *Edin berat na sultan Selim III. za ljutičkija (ortakjojskija) mitropolit Grigorij ot 1796 g.* Izvestija na Institutata za bǎlgarska istorija. 3—4. Sofia, 1951, p. 411—425.
- Noradounghian (G.): *Recueil d'actes internationaux de l'Empire ottoman*. I. Paris, 1897.
- Ohsson (M. d'): *Tableau général de l'Empire othoman*. III. Paris, 1920 (édition in folio).
- Papadopoulos (CHR.): *Ἱστορία τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας*. Alexandrie, 1955.
- Papadopoulos—Kerameus: *Ἀνάλεκτα Ἱεροσολημικτῆς Σταχυολογίας*. III. Saint-Petersbourg, 1897.
- Πρακτικὰ τῆς Ἀκαδημίας Ἀθηνῶν*. X, 1933, p. 44 sq.
- Προμηθεύς*. IV. 1892, p. 311.
- Položenieto na bǎlgarski narod pod tursko robstvo. Dokumenti i materiali. Sofia, 1953.
- Recueil de Firmans Impériaux ottomans adressés aux Valis et aux Khédives d'Égypte (1595—1904)*. Le Caire, 1934.
- Refik (A.): *Türk idaresinde Bulgaristan*. İstanbul, 1933.
- Ricaut (P.): *Histoire de l'Etat présent de l'Eglise Grecque et de l'Eglise Armenienne*. Middelbourg, 1692.
- Scheel (H.): *Die staatsrechtliche Stellung der ökumenischen Kirchenfürsten in der alten Türkei*. Abhandlungen der Preussischen Akademie der Wissenschaften. Jhrg. 1942. Phil.-hist. Klasse. No 9. Berlin, 1943.
- Skarić (VL.): *Turski dokumenti o srpsko pravoslavnom narodu i crkvi u Sarajevu*. Bratstvo. XIV. Sarajevo, 1938.
- Σωτήρ*. IX. 1886.

- Šopova (D.): *Makedonija vo XVI i XVII vek. Dokumenti iz carigradskite arhivi (1557—1645)*. Skopje, 1957.
- Testa (J.): *Recueil de traités de la Porte ottomane avec les Puissances étrangères*. V. Paris, 1882.
- Todorov-Hindalov (VL.): *Opis na fermanite, bujuruldiite i teskeretata v sofijskata Narodna biblioteka*. Godišnik na Narodnata biblioteka v Sofija, 1924, p. 101—120.
- Trajčev (G.): *Manastirite v Makedonija*. Sofia, 1933.
- Turski dokumenti za makedonskata istorija*. I.—V. Skopje, 1951—1958.
- Turski dokumenti za istorijata na makedonskiot narod*. I.—II. Skopje, 1963, 1966.
- Ubicini (M. A.): *Lettres sur la Turquie*. II. Paris, 1954.
- Uspenskij (P.): *Aleksandrijskaja patriarkhija*. I. Saint-Petersbourg, 1898.
- Vasdravellis (I. K.): *Ἱστορικά Ἀρχεῖα Μακεδονίας. Α'. Ἀρχεῖον Θεσσαλονίκης (1695—1912)*. Thessalonique, 1952.
- : *Ἱστορικά Ἀρχεῖα Μακεδονίας. Β'. Ἀρχεῖον Βεροίας Ναούσης (1598—1886)*. Thessalonique, 1954.
- : *Ἱστορικά Ἀρχεῖα Μακεδονίας. Γ'. Ἀρχεῖον Μονῆς Βλαττάδων (1466—1839)*. Thessalonique, 1955.
- Zepos (P.): *Ἀνέκδοτα τουρκικά ἔγγραφα ἐκ τῶν ἀρχείων Βεροίας καὶ Θεσσαλονίκης. (Ἀρχεῖον Ἱδιωτικοῦ Δικαίου, XI, 1944, p. 75—82.)*

III. Etudes, généralités, divers

- Angellos (Chr): *De statu hodiernorum Graecorum*. Leipzig, 1955.
- Angelov (D.)—Andreev (M.): *Istorija na bŕlgarskata dŕržava i pravo*. Sofia, 1955.
- Balašev (G.): *Finansovoto položenie na ohriidskata arhiepiskopija i nejnoto uništenie*. Sofia, 1908.
- : *Rilskijat monastir i turskite dokumenti*. Pregled. I. 1907, p. 152—158.
- : *Turskite dokumenti na Rilskija monastir*. Per. spisanie. LXVIII. Sofia, 1907. p. 311—314.
- Barkan (Ö. L.): *XV ve XVInci asırlarda Osmanlı İmperatorluğunda ziraî ekonominin hukukî ve malî esasları. I. Kanunlar*. İstanbul, 1945.
- Bajraktarević (F.): *Jedna bujuruldija na prvom srpskom ustanku*. Glasnik Skopskog učenog društva. XI. Skopje, 1932, p. 145—157.
- Bobčev (S. S.): *Sbornik na bŕlgarski juridicheski obiçai. II. Dŕržavno pravo*. Sofia, 1915.
- Boue (A.): *Die europäische Türkei*. II. Vienne, 1889.
- Crusius (M.): *Turcograeciae libri octo*. Bâle, 1584.
- Cuhlev (D.): *Istorijata na gr. Vidin i negovata oblast*. Sofia, 1932.
- Cvetkova (B. A.): *O religiozno-nacional'noj diskriminacii v Bolgarii vo vremena tureckogo vladučestva*. Sovetskoje vostokovedenije. No 2. Moscou, 1957, p. 78—88.
- : *Izvanredni danŕci i dŕržavni povinnosti v bŕlgarskite zemi pod turska vlast*. Sofia, 1958.
- Čučulain (A. I.): *Sofijskata arhιερεjska katedra i glavenstvo v bŕlgarskata pravoslavna cŕrkva*. Sofia, 1937.
- Dalsar (F.): *Bursa'da ipekçilik*. İstanbul, 1960.
- Draganović (K.): *Massenübertritte zur „Orthodoxie“ im kroatischen Sprachgebiet zur Zeit der Türkenherrschaft*. Rome, 1937.
- Ducange (CH.): *Glossarium ad scriptores mediae et infimae graecitatis*. Lyon, 1688; Paris, 1943.
- Deny (J.): *Sommaire des Archives turques du Caire*. Le Caire, 1930.
- Elsner (J.): *Neueste Beschreibung derer Griechischen Christen in der Tuerckey*. Berlin, 1737.
- Enzyklopädie des Islâm*. I. Leyde, 1913.
- Fekete (L.): *Einführung in die osmanisch-türkische Diplomatie der türkischen Botmässigkeit in Ungarn*. Budapest, 1926.
- : *Die Siyâgat-Schrift in der türkischen Finanzverwaltung*. I. Budapest, 1955.
- Fermendžin (E.): *Acta Bulgariae ecclesiastica 1556—1799*. Zagreb, 1887.
- Gelzer (H.): *Der wiederaufgefundene Kodex des hl. Klemens und andere auf den Patriarchat von Achrida bezügliche Urkundensammlungen*. Leipzig, 1903.
- Genov (G. P.): *Položenieto na hristijanite v Turcija spored mjesulmansko pravo*. Godišnik na Sofijskija universitet. XVIII. Sofia, 1923.
- Giese (FR.): *Die geschichtlichen Grundlagen für die Stellung der christlichen Untertanen im Osmanischen Reich*. Der Islam. XIX. 1931.
- Girgas (VL.): *Prava hristijan na vostoce po musulmanskim zakonam*. Saint-Petersbourg, 1865.
- Guboglu (M.): *Catalogul documentelor turcești*. I. Bucarest, 1960.

- Hackett (J.): *A History of the Orthodox Church of Cyprus*. London, 1901.
- Hadrovics (L.): *Le peuple serbe et son Eglise sous la domination turque*. Paris, 1947.
- Hadži Kalfa: *Rumelija i Bosna*. Arhiv za poselištni proučvanija. I/2—4. Sofia, 1938.
- Herman (E.): *Das bischöfliche Abgabewesen im Patriarchat von Konstantinople vom XI. bis zur Mitte des XIX. Jahrhunderts*. Orientalia Christiana Periodica. V/3—4. Rome, 1939 p. 434—513.
- Ireček (K.): *Hristijanskijat element v topografičeskata nomenklatura na Balkanskite zemi*. Periodičesko spisanie. LV—LVI. Sofia, 1898, p. 223—268.
- : *Stari pātešestvija po Bālgarija ot 15—18 stoletie*. Per. spisanie. VII. Sredec (Sofia), 1884, p. 96—127.
- Islām Ansiklopedisi*. İstanbul.
- Ivanov (J.): *Severna Makedonija*. Sofia, 1906.
- Janin (R.): *Les Eglises orientales et les rites orientaux*. Paris 1935.
- Jireček (K.): *Dějiny národa bulharského*. Prague, 1876.
- : *Istorija Srba*. II. Belgrade, 19...
- Juynboll (TH. W.)—Baviera (G.): *Manuale di diritto musulmano seconde la dottrina della scuola sciafajita*. Milan, 1916.
- Kabrda (J.): *Položenieto na mitropolitite v tehните eparhii v tursko vreme*. Duhovna kultura. 83. Sofia, 1937, p. 842—851.
- : *Sur les bérats des métropolités orthodoxes dans l'ancien Empire ottoman au XVIIIe siècle*. Izvestija na Bālgarskoto istoričesko družestvo. XVI—XVII. Sofia, 1939, p. 259—288.
- : *Beležki vārhū statijata na Vs. Nikolaev „Edin berat na sultan Selim III. za ljutičkija (ortak-jojskija) mitropolit Grigorij ot 1796 g.“* Izvestija na Institutata za bālgarskata istorija. 7. Sofia, 1957, p. 440—446.
- : *Les anciens registres turcs des cadis de Sofia et de Vidin et leur importance pour l'histoire de la Bulgarie*. Archiv Orientální. XIX/3—4. Prague, 1951, p. 329—392, 642—643.
- Kurganov: *Ustrojstvo upravljenija v cerkvi korolevstva grečeskago*. Kazan, 1871.
- Kyriakov (A. D.): *Geschichte der Orientalischen Kirchen von 1453—1898*. Leipzig, 1902.
- Lebeděv (A. P.): *Istorija greko-vostočnoj cerkvi pod vlastiju turok*. I. Segiev Posad, 1896.
- Matasović (J.): *Fojnička regesta*. Spomenik. LXVII. Belgrade, 1930.
- Maurer (G. L.): *Das Griechische Volk*. I. Heidelberg, 1835.
- Meninski (FR.): *Lexicon arabico-persico-turcicum*. Vienne, 1780.
- Michoff (N. V.): *Contribution à l'histoire du commerce de la Turquie et de la Bulgarie*. III. Svištov, 1950.
- Milaš (N.): *Pravoslavno cārkovno pravo*. Sofia, 1904.
- Miletić (L.): *Stari pātuvanija prez Bālgarija*. Sbornik za narodni umotvorenija, nauka i knižnina. VI. Sofia, 1891, p. 113—166.
- Nāsturel (P.): *Lista patriarchilor orthodoxi*. Hrisovul. VII. Bucarest, 1947, p. 147—186.
- Neaie (J. M.): *A History of the Holy Eastern Church*. II. *The Patriarchate of Alexandria*. London, 1847; III. *The Patriarchate of Antioch*. London, 1873.
- Nedkov (B.): *Osmanoturska diplomatika i paleografija*. I. Sofia, 1966.
- Nepites (A.): *Dictionnaire grec-français*. Athènes, 1909.
- Neofit Vidinski: *Vidinska eparhija*. Sofia, 1924.
- Ongan (H.): *Ankara'nın I Numaralı Şer'iyе Sicilі*. Ankara, 1958.
- Oreškov (P. N.): *Avtobiografija na Sofroni Vračanski*. Sofia, 1914.
- Papadopoulos (C.): *Les privilèges du Patriarcat Oecuménique (Communauté grecque orthodoxe) dans l'Empire ottoman*. Paris, 1924.
- Papadopoulos (CHR.): *Ἡ Ἐκκλησία Κύπρου ἐπὶ Τουρκοκρατίας (1571—1878)*. Athènes, 1929.
- Papadopoulos (TH.): *Studies and Documents relating to the History of the Greek Church and People under Turkish Domination*. Bruxelles, 1952.
- Petis de la Croix: *Canon du Sultan Suleïman II*. Paris, 1725.
- Pichler (A.): *Geschichte der kirchlichen Trennung zwischen dem Orient und Occident von den ersten Anfängen bis zur jüngsten Gegenwart*. I. Munich, 1864.
- Pop Georgiev (J.): *Grad Vratca*. Sbornik za narodni umotvorenija, nauka i kniženika. XX. Sofia, 1904, p. 1—75.
- Snegarov (I.): *Istorija na Ohridskata arhiepiškopija-patriaršija (1394—1767)*. Sofia, 1932.
- : *Starijat tārnovski cārkoven kodeks*. Godišnik na Sofijskija universitet. Bogoslovski fakultet. XI—XIII. Sofia, 1934—1936.
- : *Kratka istorija na sāvremennite pravoslavni cārkvi*. I—II. Sofia, 1944—1946.
- : *Kratāk istoričeski očerki za pomestnīte pravoslavni cārkvi*. Sofia, 1948.
- Sobranije mnēnij i otzyov Filareta mitropolīta Moskovskago*. Saint-Petersbourg, 1886.

- Spomenik Srpske Kralj. Akademije. XXXVIII—XXXIX. Belgrade, 1900, 1903.
- Šabanović (H.): *Popis kadiluka u Evropskoj Turskoj*. Glasnik Zemaljskog muzeja. Sarajevo, 1942, p. 302—356.
- Truhelka (Č.): *Historička podloga agrarnog pitanja u Bosni*. Glasnik Zemalj. muzeja u Sarajevu. XXVII. 1915, p. 109—218.
- Uzunçarşılı (İ. H.): *Buyruldu*. Belleten. V/19. Ankara, 1941, p. 289—318.
- : *Tuğra ve pençeler ile ferman ve buyuruldulara dair*. Belleten. V. Ankara, 1941, p. 101—157.
- Vefik (A.): *Tekâlif kavâ'idî*. Istanbul, 1912.
- Vitelov (R.): *Balgaro-gräckata rasprja*. Periodičesko spisanie. XVI. Sredec (Sofia), 1885, p. 98—140.
- Živopisna Bălgarija. I. Bălgarski mănastiri*. Sofia, 1927.

—

Dans les notes, nous citons plus fréquemment certains ouvrages et revues. En voici leurs abréviations et sigles:

Papadopoulos, *Les privilèges...* (= Papadopoulos, C.: *Les privilèges du Patriarcat Oecuménique (Communauté grecque orthodoxe) dans l'Empire ottoman*. Paris, 1924.)

d'Ohsson, *Tableau général...* (= d'Ohsson, M.: *Tableau général de l'Empire othoman*. III. Paris, 1820, éd. in-folio.)

Herman, *Das bischöfliche Abgabewesen...* (= Herman, E.: *Das bischöfliche Abgabewesen im Patriarchat von Konstantinople vom XI. bis zur Mitte des XIX. Jahrhunderts*. Orientalia Christiana Periodica. V/3—4. Rome, 1939, p. 434—513.)

Amantos, *Οἱ προνομιακοὶ ὄρισμοὶ...* (= Amantos, K.: *Οἱ προνομιακοὶ ὄρισμοὶ τοῦ Μουσουλμανισμοῦ ὑπὲρ τῶν Χριστιανῶν*. Elliniká, IX. Athènes, 1936, p. 103—166.)

Kabrda, *Berát...* (= Kabrda, J.: *Berát vidinského metropolity Josefa z r. 1763*. Věstník Královské české společnosti nauk. Třída pro filosofii, historii a filologii. I. Prague, 1937.)

Hammer, *Staatsverfassung...* (= Hammer, J.: *Des osmanischen Reiches Staatsverfassung und Staatsverwaltung*. I. Vienne, 1815.)

Scheel, *Die staatsrechtliche Stellung...* (= Scheel, H.: *Die staatsrechtliche Stellung der ökonomischen Kirchenfürsten in der alten Türkei*. Abhandlungen der Preussischen Akademie der Wissenschaften. Jhrg. 1942. Phil.-hist. Klasse. No 9. Berlin, 1943.)

Pour ce qui est des autres abréviations des ouvrages utilisées dans les notes, on en trouvera les titres complets aux différents auteurs cités dans la „Bibliographie“.

ArOr (= Archiv Orientální, Prague).

Istor. Arch. Maked. (= Vasdravellis, I. K.: *Ἱστορικὰ Ἀρχεῖα Μακεδονίας. Α', Β', Γ'*. Thessalonique, 1952, 1954, 1955.)

Izv. IBI (= Izvestija na Institutata za bălgarska istorija, Sofia).

GZM (= Glasnik Zemaljskog muzeja, Sarajevo).

Sb. NUNK (= Sbornik za narodni umotvorenija, nauka i knižnina, Sofia).

Glasnik SUD (= Glasnik Srpskog učenog društva, Belgrade).